

GLAUKON: Nevyhnutne.

SOKRATES: A potom by si už urobil o ňom úsudok, že práve ono spôsobuje ročné obdobia, obeh rokov a všetko riadi vo viditeľnom svete a že v tom zmysle je aj príčinou všetkého, čo predtým videli v jaskyni.

GLAUKON: Je zrejmé, že by potom na to prišiel.

SOKRATES: A čo keď si spomenie na svoj prvý príbytok, na svoju tamojšiu múdrosť, na svojich tamojších spoluväzňov, nemyslíš, že sa bude pokladať za šťastného pre túto zmenu, tamtých však bude ľutovať?

GLAUKON: A veľmi.

SOKRATES: Ak mali vtedy medzi sebou zavedené určité počty, pochvaly a dary pre toho, kto najbystrejšie vnímal prechádzajúce predmety a najlepšie si vedel zapamätať, ktoré z nich obyčajne chodili prv, ktoré neskoršie a ktoré súčasne, a na základe toho vedel najistejšie predpovedať, čo príde, myslíš, že by po nich túžil a závidel tým, čo boli u nich vyznamenaní počtami a mocou? Alebo nie naopak, že by chcel, ako hovorí Homér, *sta nádenný robotník pracovať na poli u mňa s majetkom malým* a radšej by čokoľvek vytrpel, než by mal mať také klamnú predstavy, a tak žil ako tam?

GLAUKON: Aj ja si myslím, že by radšej podstúpil akékoľvek útrapy, než aby žil tamtým spôsobom.

SOKRATES: A uváž ešte aj toto. Keby takýto človek opäť zostúpil dolu a posadil sa na to isté miesto, nenaplnili by sa mu oči tmou, keby tak náhle prišiel zo slnka?

GLAUKON: Iste.

SOKRATES: Keby sa však mal v posudzovaní oných tienov pretekať s tými, ktorí sú ešte vždy väzňami, pokiaľ sa mu mení pred očami a skôr, než by sa mu oči upokojili — toto privykávanie by netrvalo krátko — nevysmiali by ho a nehovorili by o ňom, že z tej cesty hore prichádza so skazeným zrakom a že nestojí za to ísť hore? A keby toho, kto by ho chcel vyslobodiť z pút a priviesť hore, mohli nejako dostať do rúk a zabíť, či by ho nezabili?

GLAUKON: Iste.

VÝKLAD OBRAZU JASKYNE

SOKRATES: Celý tento obraz musíš, milý Glaukon, pripojiť k tomu, čo sme povedali predtým: priestor ukazujúci sa zrazu sa podobá tomu žalárnemu príbytku a svetlo horiaceho ohňa v ňom síle slnka, výstup hore a pozorovanie vecí tam musíš pokladať za pozdvihnutie duše do oblasti mysliteľného, keď chceš dostať správnu predstavu o mojej mienke, pretože si ju želaš počuť. Len boh vie, či je pravdivá. Mne sa javí pravdivým práve toto: v oblasti poznania možno na konci a iba ťažko nájsť ideu dobra; keď sa však raz odhalí, musíme o nej usúdiť, že pre všetko je pôvodkyňou všetkého pravého a krásneho, lebo vo viditeľnom svete zrodila svetlo a jeho pána, slnko, v mysliteľnom svete však, kde je sama vládkyňou, poskytla ľuďom pravdu a rozum, takže kto chce rozumne konať, či už v súkromnom živote, alebo vo verejnom, musí poznať túto ideu.

GLAUKON: Súhlasím aj ja, pokiaľ k tomu môžem niečo povedať.

SOKRATES: Súhlas teda aj v tejto veci a nečuduj sa, že tí, čo sa dostanú do tejto výšky, nedbajú o ľudské veci, a že ich duše sú neprestajne hnané hore a tam chcú prebývať. A to je aj celkom prirodzené, ak to má zodpovedať opísanému obrazu.

GLAUKON: Áno, je to celkom prirodzené.

SOKRATES: Možno sa azda čudovať, že sa niekto, ak príde od nazerania božských vecí do ľudskej biedy, nevie tu správať a vyzerá veľmi smiešne, keď je nútený, dokonca pri zlom videní a nedostatočne navyknutý na tunajšiu tmú, zápasíť na súdoch alebo niekde inde o tie spravodlivosti, alebo o umelé výtvary, vrhajúce tie tie a biť sa o ne s názormi ľudí, ktorí sami nikdy nevideli spravodlivosť?

GLAUKON: Ani trochu sa nemožno čudovať.

SOKRATES: Kto je však rozumný, ten si pamätá, že sú dva druhy poruchy zraku, vznikajúce z dvoch príčin, keď totiž prechádzame zo svetla do tmy a z tmy do svetla, a keby sa presvedčil, že to isté sa deje aj s dušou, nesmiel by sa nerozvážne, kedykoľvek by videl, že niektorá duša je zmätená a neschopná niečo poznať, ale by skúmal, či prichádza duša zo svetlejšieho života a je omráčená tmou, na ktorú nie je zvyknutá, alebo či prichádza zo stavu väčšej nevedomosti do jasnejšie-